

Aan de slag: Interactie

DOMEIN NEDERLANDS | PO VO

- // Landelijk Congres Actualisatie Kerndoelen
- // Inge Jansen en Anne-Christien Tammes
- // 10 oktober 2023

[Stephan van Leiden – photographer](#)

Fragment taaldenkgesprek

Leerkracht Hanna in gesprek met leerlingen over de vraag:

Word je even goed in iets als je evenveel oefent?

Kijkvraag

Wat valt je op aan de rol van de leraar en de leerlingen in dit gesprek?

slo

Ga naar [menti.com](https://www.menti.com)
code: 83 78 69 30

Kijkvraag

Wat valt je op aan de rol van de leraar en de leerlingen in dit gesprek?

/ Overzicht domeinen, subdomeinen en kerndoelen Nederlands primair onderwijs

Domein	Subdomein	Kerndoel
Overstijgend		<ol style="list-style-type: none"> 1. Taal- en leesomgeving 2. Taal in de leergebieden
A Communicatie	A1 Taalvaardigheid	<ol style="list-style-type: none"> 3. Begrijpend luisteren, lezen en kijken 4. Doelgericht spreken en schrijven 5. Creatief taal gebruiken 6. Schrijven om te leren 7. Bronnen onderzoeken 8. Bronnen verwerken 9. Reflecteren op taalactiviteiten
	A2 Interactie	<ol style="list-style-type: none"> 10. Doelgericht gesprekken voeren 11. Gesprekken voeren om te leren
B Taal	B1 Taal als systeem	<ol style="list-style-type: none"> 12. Vorm en betekenis beschouwen 13. Schriftelijke taalverzorging
	B2 Taal en individu & maatschappij	<ol style="list-style-type: none"> 14. Talige identiteit 15. Taalvariatie 16. Taalverandering
C Literatuur	C1 Literatuur als systeem	<ol style="list-style-type: none"> 17. Inzicht in verhalende teksten 18. Verkennen van literaire genres
	C2 Literatuur en individu & maatschappij	<ol style="list-style-type: none"> 19. Leesvoorkeur 20. Functies van literatuur

Kerdoel II	Gesprekken voeren om te leren
Doelzin	De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
Het gaat hierbij om	<ul style="list-style-type: none"> • constructief laten verlopen van gesprekken met behulp van gespreksconventies; • verwoorden van gedachten, inzichten en kennis over concepten, verschijnselen en aanpakken; • vragen om en antwoorden op verzoek om toelichting, verklaring of verificatie; • analyseren van informatie en perspectieven; • beargumenteren en samenvatten van standpunten, opgedane kennis, beslissingen of gekozen aanpak.
Te denken valt aan	<ul style="list-style-type: none"> • filosoferen over het gebruik van verschillende talen en taalvariëteiten in verschillende contexten; • bedenken van oplossingen voor een probleem uit een leergebied of het dagelijks leven; • verzinnen van het vervolg van een gezamenlijk gelezen verhaal; • gezamenlijk bepalen van de klassenregels.

Interactie is een basisvaardigheid

Basisvaardigheden:

Leesvaardigheid

Schrijfvaardigheid

Mondelinge taalvaardigheid (interactie) +

De **taalvaardigheden** die leerlingen als basis nodig hebben om te functioneren in het (vervolg)onderwijs en de samenleving.

Taal-Nederlands

po

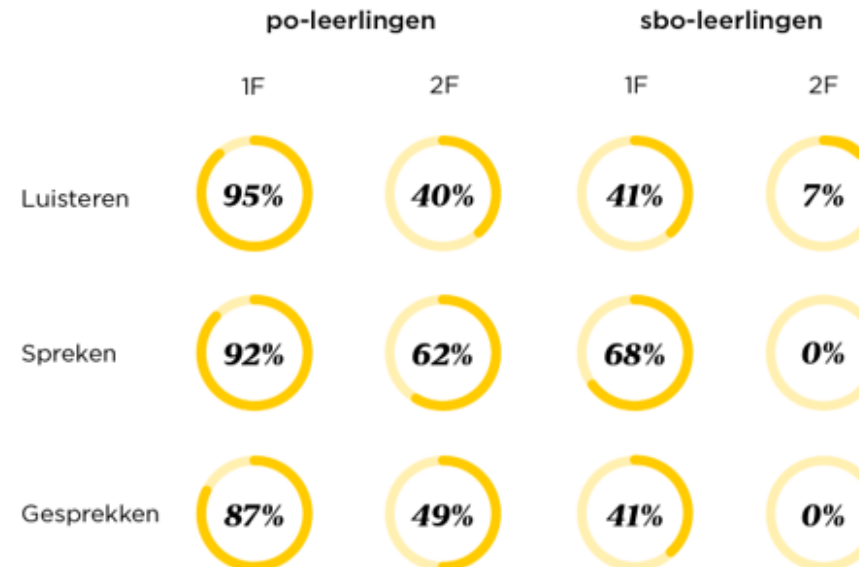
Ambitieniveau
65% 2F wordt
niet behaald.

vo

Geen landelijke
gegevens voor
het vo.

Mondelinge taalvaardigheid

po / sbo

Mondelinge taalvaardigheid heeft op veel scholen weinig prioriteit. Het accent ligt op lezen, spelling en woordenschat.

Gesprekken voeren en luisteren blijven achter in het basisonderwijs.

Mondelinge taalvaardigheid

vo

Voor het vo zijn er geen landelijke onderzoeksgegevens.

Ga naar Mentimeter, code 83 78 69 30

Stelling 1

Er is op mijn school veel aandacht voor gesprekken voeren.

Stelling 2

Op mijn school hebben we doelen geformuleerd op het gebied van mondelinge taalvaardigheid.

Stelling 3

Op mijn school werk ik samen met collega's aan het ontwikkelen van onderwijs in mondelinge taalvaardigheid.

Gesprekken die de taal-, denk- en kennisontwikkeling stimuleren...

...zijn dialogen waarin leerlingen met elkaar en de leraar kennis opbouwen en zo al doende hun taalvaardigheid en denkvaardigheid ontwikkelen.

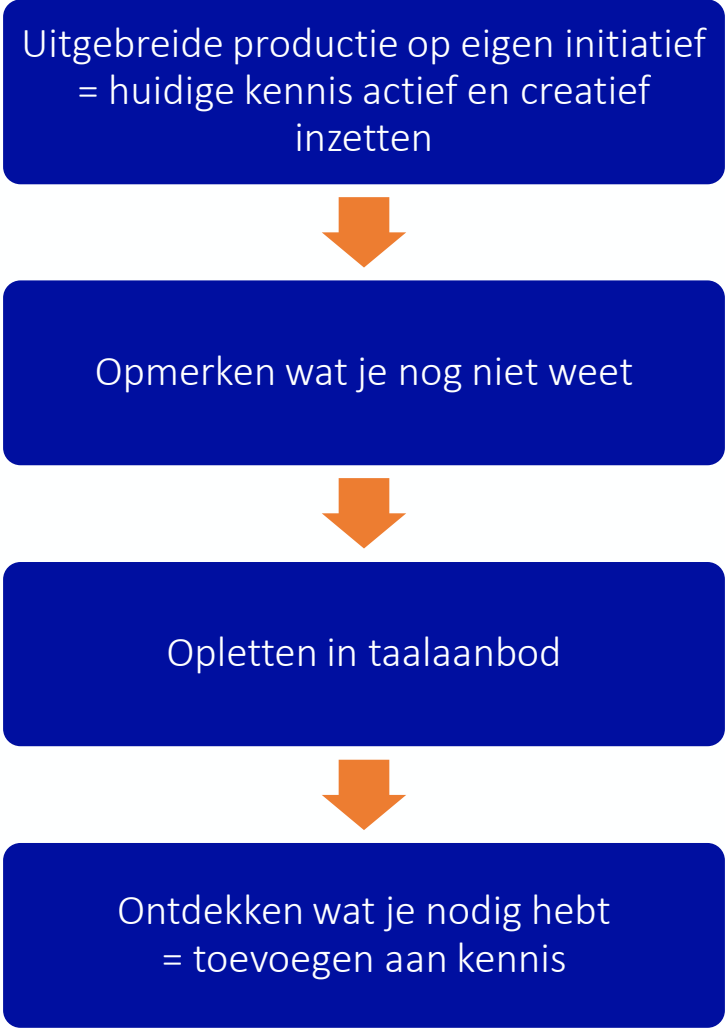

Gesprekken die de taalontwikkeling stimuleren:

- goed en begrijpelijk taalaanbod;
- adequate feedback;
- uitgebreide taalproductie van de leerling.

zet het taalleermechanisme in werking

Gesprekken die de **denk- en kennisontwikkeling** stimuleren:

met elkaar redeneren en uitwisselen over een onderwerp vanuit verschillende **perspectieven** (denken over kennis en informatie)

→ draagt bij aan **begrip** over het onderwerp (kennis)

Taxonomie van Bloom

<p>1. Onthouden</p> <p>Informatie herinneren</p> <p>Herkennen, beschrijven, benoemen</p> 	<p>2. Begrijpen</p> <p>Ideeën of concepten uitleggen</p> <p>Interpreteren samenvatten, benoemen, classificeren, uitleggen</p> 	<p>3. Toepassen</p> <p>Informatie in een andere context gebruiken</p> <p>Bewerkstelligen, uitvoeren, gebruiken, toepassen</p> 	<p>4. Analyseren</p> <p>Informatie in stukken opdelen om de verbanden en relaties te onderzoeken</p> <p>Vergelijken, organiseren, uit elkaar halen, ondervragen, vinden</p> 	<p>5. Evalueren</p> <p>Motiveren of rechtvaardigen van een besluit of gebeurtenis</p> <p>Controleren, hypothetiseren, bekritisieren, experimenteren, beoordelen</p> 	<p>6. Creëren</p> <p>Nieuwe ideeën, producten of gezichtspunten genereren</p> <p>Ontwerpen, maken, plannen, produceren, uitvinden, bouwen</p>
<p>Kennis</p>					

Kenmerken van deze gesprekken:

- kritisch, maar constructief deelnemen
- relevante informatie geven
- ieders ideeën zijn waardevol
- partners geven en vragen redenen
- overeenstemming proberen te bereiken
- redeneren is zichtbaar.

Exploratory talk van Mercer & Littleton (2013)

[Stephan van Leiden - photographer](#)

Stel, jij bent de burgemeester van [jullie woonplaats]. Waar zou je geld aan besteden?

Het klimaat op aarde verandert: de aarde wordt steeds warmer. Het ijs op de Noord- en de Zuidpool is aan het smelten. Daardoor komt het water in de zee steeds hoger te staan. En Nederland ligt heel laag...

Kenmerken van effectieve didactiek:

Krachtige kwestie

Het onderwerp daagt uit tot nadenken over een probleem of kwestie waar niet meer één antwoord of oplossing voor is.

Je viert je verjaardag in het park. Je hebt van alles gekocht en gemaakt, maar bent vergeten om naar het weerbericht te kijken. Vlak voordat de gasten komen, begint het te regenen...

Kenmerken van effectieve didactiek

Interactievaardigheden:

Bied ruimte voor actieve deelname	Stimuleer de kwaliteit van de inhoud
❖ Laat stiltes vallen	❖ Ga door op de inhoud van wat de leerling zegt
❖ Geef verbale en non-verbale luisterresponsen	❖ Probeer samen met de leerling(en) er achter te komen wat de leerling bedoelt
❖ Stel niet achter elkaar vragen	❖ Zet de leerlingen aan tot hogere orde denken en tot hoger niveau taalgebruik
❖ Doe af en toe een prikkelende uitspraak	❖ Breid inbreng van leerlingen inhoudelijk uit
❖ Nodig de leerlingen (non-verbaal) uit om op elkaar te reageren	

Handreiking Interactie: gesprekken voeren die de taal-, denk- en kennisontwikkeling stimuleren.

Uitgangspunten Lessenseries

- Interactie
- Integratie met lezen en schrijven
- Integratie met andere vakken (kerndoel 2)
- Rijke teksten (kerndoel 1)
- Meertaligheid (kerndoel 14)

Leesvraag: hoe zie je de uitgangspunten terug in de lessenseries?

- Interactie
- Integratie met lezen en schrijven
- Integratie met andere vakken
- Rijke teksten
- Meertaligheid

Nu de stap naar je eigen onderwijspraktijk

Hoe zou jij de uitgangspunten toepassen in je onderwijspraktijk?
Kies er één en wissel daarover uit in je groepje.

- Interactie
- Integratie met lezen en schrijven
- Integratie met andere vakken
- Rijke teksten
- Meertaligheid

Mentimeter code 83 78 69 30

Wat heb je in je groep besproken? Welke voorbeelden kwamen er voorbij?

Geef je reactie in de mentimeter.

slo PO (GROEP 3-6)

Wat een talent!

En lessenserie bij de handreiking interactie: gesprekken voeren om de taal, denk- en kennisontwikkeling te stimuleren.

How soon is it in lesson conversations that the teacher, think- and knowledge development of students stimulates? How often do you find in the conversations that students must have an opinion? How often do you find in the conversations that students must have an opinion? How often do you find in the conversations that students must have an opinion?

In de handreiking Leraar 2023 leer je met gesprekken zijn, om de taal, denk- en kennisontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Hoe vaak je je voor- en achtergrond van je onderwerp. Klik hier je met dat vraag van jou en leer en van je leerlingen.

Versterk de taalvaardigheden met www.levingslo.nl

slo VO (LEERJAAR 1)

Zeg het met gebaren!

En lessenserie over taal en identiteit bij de handreiking interactie: gesprekken voeren om de taal, denk- en kennisontwikkeling te stimuleren.

How soon is it in lesson conversations that the teacher, think- and knowledge development of students stimulates? How often do you find in the conversations that students must have an opinion and task completion? How often do you find in the conversations that students must have an opinion and task completion? How often do you find in the conversations that students must have an opinion and task completion?

In de handreiking Leraar 2023 leer je met gesprekken zijn, om de taal, denk- en kennisontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Hoe vaak je je voor- en achtergrond van je onderwerp. Klik hier je met dat vraag van jou en leer en van je leerlingen.

Versterk de taalvaardigheden Nederlands van jouw leerlingen

Platform basisvaardigheden

Taal-Nederlands – SLO

Uitgelicht:

- Reflectiewijzer mondelinge taalvaardigheid
- Achtergrondinformatie mondelinge taalvaardigheid
- In oktober: de lessenseries
- In december: handreiking Interactie

Versterken basisvaardigheden: kennis en handreikingen

Voor leraren, docenten, (staf)medewerkers of schoolleiders staan hieronder een aantal praktische handvatten en adviezen om de basisvaardigheden te versterken.

/ taal-Nederlands

/ rekenen-wiskunde

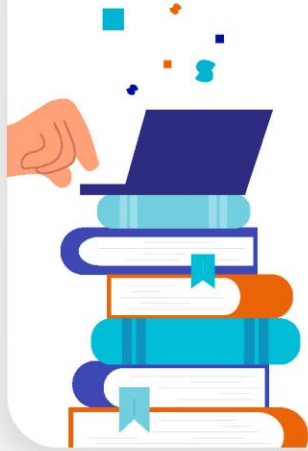
/ digitale geletterdheid

/ burgerschap

Adviezen versterken basisvaardigheden taal-Nederlands

Didactiek

- Maak gebruik van bewezen effectieve didactiek.
- Zorg voor een rijk taalaanbod.
- Bevorder lees- en schrijfmotivatie.
- Zet meertaligheid in bij het leren.

Samenhang

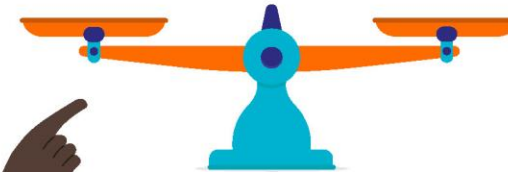
- Zorg voor samenhang tussen lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid.
- Zorg voor betekenisvolle verbinding tussen taalverzorging en lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid.
- Verbind de taalvaardigheden expliciet aan andere vakken.
- Houd zicht op de doorlopende leerlijn van de taalvaardigheden.

Adviezen versterken basisvaardigheden

Toetsing

- Start vanuit taaldoelen. Stem daar formatieve evaluatie en summatieve beoordeling op af.

Organisatie

- Verdeel de onderwijstijd over de taalvaardigheden evenrediger: besteed meer aandacht aan schrijven en mondelinge taalvaardigheid.

Bedankt voor je deelname!

Vragen? Mail dan naar

- [Inge Jansen | i.jansen@slo.nl](mailto:i.jansen@slo.nl)
- [Anne-Christien Tammes | a.tammes@slo.nl](mailto:a.tammes@slo.nl)

Of ga naar het platform basisvaardigheden:

www.slo.nl/basisvaardigheden

slo

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Bronnen

- Adams, T. & Walsh, S. (2020). *Wereldkinderen. 50 jonge mensen die het verschil maakten*. Haarlem: Gottmer
- Damhuis, R., de Blauw, A. & Brandenbarg, N. (2004) *CombiList, een instrument voor taalontwikkeling via interactie: Praktische vaardigheden voor leidsters en leerkrachten*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Mercer, N. & K. Littleton (2013). *Interthinking. Putting talk to work*. New York: Routledge.
- www.lowan.nl/taaldenkgesprekken – krachtige kwesties